

Rapport

Klacht

Verzoekster, rechtshulpverleenster, klaagt erover dat de Immigratie- en Naturalisatie-dienst (IND) en de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), beide van het Ministerie van Justitie, het haar onmogelijk hebben gemaakt om goede rechtshulp te verlenen aan haar cliënt, de heer L., voorafgaand aan zijn uitzetting uit Nederland op 10 april 2007.

In de eerste plaats klaagt zij erover dat de IND het asieldorfier van haar cliënt te laat en incompleet heeft toegestuurd en naderhand niet in staat bleek te achterhalen wat hiervoor de reden was.

Verder klaagt verzoekster erover dat zij door de IND, noch de DT&V was geïnformeerd over de aanstaande uitzetting van haar cliënt hangende een procedure bij de rechtbank, terwijl de IND zich niet verantwoordelijk achtte en DT&V aangaf dat hij niet gehouden is om gemachtigden te informeren over de verwijdering van vreemdelingen.

Beoordeling

I. Bevindingen

1. De cliënt van verzoekster, de heer L., verbleef als asielzoeker in Nederland. Nadat hij was uitgeprocedeerd over zijn asielverzoek, verbleef hij vanaf begin januari 2007 in vreemdelingenbewaring in afwachting van zijn uitzetting uit Nederland. Een laissez passer werd voor hem afgegeven door de diplomatieke vertegenwoordiging van Oezbekistan. Zijn uitzetting uit Nederland was voorzien op 27 maart 2007, maar vond plaats op 10 april 2007.

2. Daaraan voorafgaand diende de heer L. op 30 maart 2007 opnieuw een asielverzoek in. Op 5 april 2007 werd hij over dit asielverzoek gehoord. Verzoekster kreeg als zijn rechtshulpverlener op 6 april 2007 van de IND de beslissing te horen dat het asielverzoek een herhaald asielverzoek betrof en er geen nieuw feiten en omstandigheden waren gebleken. Hiertegen diende zij een bezwaarschrift in (bedoeld zal zijn een beroepschrift; No). Tevens diende zij diezelfde dag bij de rechtbank een verzoek in om een voorlopige voorziening. Op haar verzoek stuurde de IND haar op 10 april 2007 het IND-dossier toe. Dit dossier was echter incompleet; stukken van de eerdere asielaanvraag en rechterlijke uitspraken ontbraken.

Op 12 april 2007 werd het verzoekster duidelijk dat de heer L. inmiddels uit Nederland was uitgezet.

3. Bij brief van 23 april 2007 diende verzoekster een klacht in bij de IND. Zij klaagde erover dat de IND het haar onmogelijk had gemaakt om goede rechtshulp te verlenen aan de heer

L. door het achterwege laten van het onmiddellijk sturen van een compleet dossier en door haar niet op de hoogte te stellen van de uitzetting van haar cliënt.

Bij brief van 2 mei 2007 reageerde de IND op de klacht. Hierin bood de IND verzoekster oprechte verontschuldigen aan voor het feit dat het dossier pas op 10 april 2007 was toegestuurd en dat dit niet het hele dossier zou zijn geweest. Verder gaf de IND aan dat de reden waarom verzoekster niet vóór aanvang van het gehoor van 5 april 2007 het dossier was toegezonden en de reden waarom zij niet het gehele dossier had ontvangen, echter niet meer was te achterhalen. Op dit onderdeel werd verzoeksters klacht gegrond verklaard.

Ten aanzien van het tweede onderdeel van haar klacht, dat verzoekster niet direct op de hoogte was gesteld van de verwijdering van haar cliënt op 10 april 2007, gaf de IND aan dat deze klacht was doorgezonden naar de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V). Deze dienst zou voor verdere afhandeling van de klacht zorg dragen.

Bij brief van 7 mei 2007 deelde de DT&V mee dat verzoeksters klacht niet gegrond was: "De DT&V is niet gehouden om gemachtigden te informeren over de verwijdering van vreemdelingen."

Hierop diende verzoekster bij brieven van 7 en 21 mei 2007 haar klacht in bij de Nationale ombudsman.

4. In reactie op verzoeksters klacht gaf de staatssecretaris van Justitie (bij brief van 5 november 2007) onder meer aan, verwijzende naar een tweetal bijlagen, welke stukken betreffende zijn asielaanvragen waren terug te vinden in het asiëldossier van de heer L.

Verder gaf de staatssecretaris aan dat op het moment van de asielaanvraag van de heer L. (30 maart 2007; No) er verbouwwerkzaamheden plaatsvonden op Aanmeldcentrum Schiphol (AC Schiphol) met het oog op verbetering van de brandveiligheid. Gedurende de verbouwing was Stichting Rechtshulp asielzaken (SRA) niet aanwezig op AC Schiphol. In verband hiermee had de IND interne werkafspraken gemaakt met SRA, onder meer over het faxen c.q. zenden van dossierstukken. In de zaak van de heer L. was er blijkbaar geen dossier ontvangen door SRA. Hoe dit uiteindelijk was verlopen, was niet meer te achterhalen, aldus de staatssecretaris. Op dit punt achtte de staatssecretaris de klacht dan ook gegrond.

Sinds 1 mei 2007 verblijven er weer vreemdelingen op AC-Schiphol, vinden er weer gehoren plaats en is SRA aanwezig in het gebouw. De interne afspraken tussen de IND en SRA, die voor de verbouwing golden, worden weer nageleefd, aldus de staatssecretaris. Zo ziet een medewerker van de IND erop toe dat het overhandigen van dossierstukken aan SRA daadwerkelijk plaatsvindt. Het is betreurenswaardig, aldus de staatssecretaris, dat bij de uitvoering van de gemaakte afspraken gedurende de verbouwing in deze zaak

fouten zijn gemaakt. Nu de verbouwing op AC-Schiphol achter de rug is, en hierin de reden gelegen was dat het in deze zaak mis was gegaan, zag de staatssecretaris geen aanleiding om tot nadere actie of maatregel over te gaan.

Verder gaf de staatssecretaris aan de opvatting van de DT&V te delen, dat deze dienst niet gehouden is om gemachtigden te informeren over de verwijdering van vreemdelingen. Volgens de standaardwerkwijze, zoals neergelegd in de Vreemdelingencirculaire 2000, hoofdstuk A6/5.2.4 (Vc 2000, zie Achtergrond), wordt op het moment van inbewaringstelling de advocaat van de vreemdeling - indien bekend - hiervan op de hoogte gesteld, en anders de piketadvocaat. Vervolgens, aldus de staatssecretaris, staat het de vreemdeling vrij om gedurende het verblijf in vreemdelingenbewaring op elk gewenst moment en zo vaak hij wil contact op te nemen met zijn gemachtigde. Hierbij wordt de vreemdeling gefaciliteerd door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), onder meer door het aanbieden van communicatiemiddelen. Het is volgens de staatssecretaris niet gebruikelijk de gemachtigde op de hoogte te stellen van de voorgenomen uitzetting. Dat de cliënt wordt uitgezet, mag bij de gemachtigde bekend verondersteld worden, gezien het feit dat de opgelegde vreemdelingenbewaring het doel van de uitzetting dient en de bewaring slechts kan voortduren zolang er redelijkerwijs zicht op uitzetting bestaat. Wel wordt tijdig voor de geplande uitzetting de vreemdeling hiervan op de hoogte gesteld. De werkwijze van de DT&V is dat die dienst de vreemdeling in beginsel 24 uur vóór het geplande vertrek informeert over het moment (datum en tijdstip) van het vertrek. Uiteraard staat het hem dan vrij om contact te zoeken met zijn gemachtigde, aldus de staatssecretaris.

Daarbij merkte de staatssecretaris verder op dat zij op 6 april 2007 aan de heer L. een beschikking had doen toekomen, waarin hem te kennen was gegeven dat zijn opvolgende asielaanvraag was aangemerkt als een herhaalde aanvraag en zijn uitzetting derhalve niet achterwege zou worden gelaten. In die beschikking was aan de heer L. kenbaar gemaakt dat hij, indien hij bezwaar instelde of een verzoek om een voorlopige voorziening indiende, de behandeling hiervan niet in Nederland mocht afwachten. Deze beschikking is tevens aan verzoekster verzonden, aldus de staatssecretaris, en daarmee was zij op de hoogte gebracht van het besluit en de rechtsgevolgen hiervan.

De staatssecretaris achtte dan ook het klachtonderdeel ongegrond, dat verzoekster niet was geïnformeerd over de aanstaande uitzetting van haar cliënt hangende een procedure bij de rechtbank. In het verlengde daarvan achtte de staatssecretaris de klacht ongegrond voor wat betreft de stelling dat het de gemachtigde onmogelijk was gemaakt om goede rechtshulp te verlenen aan haar cliënt voorafgaand aan zijn uitzetting uit Nederland.

5. Verzoekster gaf te kennen (bij brief van haar opvolgster als rechtshulpverlener van 26 mei 2008) een kanttekening te plaatsen bij het gegrond achten door de staatssecretaris van het eerste klachtonderdeel. Volgens haar mocht het niet tijdig beschikbaar zijn van het IND-dossier wellicht het gevolg zijn geweest van de verbouwing van AC-Schiphol, het later toezenden van een incompleet dossier was daar niet het gevolg van. Bovendien, zo stelde

verzoekster, had een verbouwing niet tot gevolg mogen hebben dat aan een vreemdeling effectieve rechtsbijstand werd onthouden.

Verder meende zij dat de DT&V wel verplicht zou moeten zijn om de gemachtigde op de hoogte te stellen van een geplande uitzetting. Volgens verzoekster dient de staatssecretaris in alle gevallen de gemachtigde op de hoogte te stellen van een geplande uitzettingsdatum. Dit hoort eenvoudigweg bij behoorlijk overheidshandelen. De gemachtigde wordt op de hoogte gesteld van alle relevante stappen in het proces met uitzondering van de laatste stap. Dit is in de eerste plaats onzorgvuldig jegens de vreemdeling, aldus verzoekster, en daarnaast is het onbeleefd jegens de gemachtigde. Het gebeurt niet zelden dat een gemachtigde beroep instelt voor een cliënt die vervolgens al uitgezet blijkt te zijn.

De zorgvuldigheid eist eens te meer dat de gemachtigde op de hoogte wordt gesteld van een naderende uitzetting wanneer er een verblijfsrechtelijke procedure loopt. In die gevallen moet de vreemdeling in de gelegenheid worden gesteld om zijn zaak voor te leggen aan een rechter, aldus verzoekster. Dit dient bij voorkeur te gebeuren door middel van een normale behandeling van het verzoek (waarvoor tijdige kennis van de uitzettingsdatum vereist is), maar desnoods door middel van een zogenaamde "vliegtuigtrap-vovo" waarbij het verzoek op het laatste moment telefonisch wordt behandeld.

De staatssecretaris verdedigt het standpunt dat DT&V de gemachtigde niet op de hoogte hoeft te stellen van een geplande uitzetting door de stellen dat de vreemdeling zelf in beginsel 24 uur voor de uitzetting op de hoogte is van de naderende uitzetting, het hem vrijstaat om vervolgens contact op te nemen met zijn gemachtigde en dat hij door DJI communicatiemiddelen krijgt aangeboden. Volgens verzoekster wordt hiermee de bal geheel bij de vreemdeling gelegd en weigert de staatssecretaris verantwoordelijkheid te nemen.

De staatssecretaris wekt de indruk dat de vreemdeling gevraagd zou worden of hij contact wenst op te nemen met zijn raadsman. Dat is echter niet het geval, aldus verzoekster. Of de vreemdeling de in de detentiecentra aanwezige telefoon kan gebruiken in de korte tijd die hem rest tot zijn uitzetting is maar zeer de vraag. Heeft hij geen tegoed meer op zijn belkaart, dan kan hij zijn raadsman dus niet meer bereiken; de kaarten zijn overigens ook maar op beperkte tijden te koop. Daarnaast vinden uitzettingen vaak plaats in het weekend, aldus verzoekster. Ook dan zal de vreemdeling zijn advocaat dus niet kunnen bereiken. Daarbij gaat het in een zeer groot deel van de gevallen om vreemdelingen die geen taal spreken die zijn raadsman beheerst en staat hen geen tolk ter beschikking. Ook al kan een vreemdeling telefoneren dan is het hem in veel gevallen onmogelijk om zijn raadsman duidelijk te maken wat er aan de hand is, aldus verzoekster. In haar praktijk gebeurt het nog weleens dat er door (een vriend van de) cliënt wordt gebeld, maar dat door de taalbarrière volstrekt onduidelijk blijft wat er aan de hand is. Terugbellen naar het

detentiecentrum heeft geen zin, aangezien de gemachtigde zijn cliënt niet telefonisch kan bereiken. Al met al zijn er dus genoeg redenen waarom het voor de vreemdeling in de praktijk helemaal niet mogelijk is om zijn gemachtigde tijdig op de hoogte te stellen van de naderende uitzetting, aldus verzoekster. Dat maakt volgens verzoekster het handelen van de staatssecretaris eens te meer onbehoorlijk en onzorgvuldig.

Daarbij merkte ze nog op dat uit de stukken niet blijkt dat de heer L. ook 24 uur voor zijn uitzetting op de hoogte was van de uitzettingsdatum en -tijd. Enkel is vermeld dat men dit geruime tijd voor hem verborgen heeft gehouden. Dit is volgens verzoekster een kwalijke zaak, nu de heer L. er vanwege zijn lopende procedure alle belang bij had om dit te weten; dan had er een rechterlijk toetsing kunnen plaatsvinden.

Verzoekster is dan ook van mening dat de staatssecretaris altijd de gemachtigde op de hoogte dient te stellen van een naderende uitzetting. In geval van een verblijfsrechtelijke procedure dient dat volgens haar te gebeuren door (of namens) de IND. Dat is de dienst waar de gemachtigde mee te maken heeft, dat is de dienst waar de aanvraag voor een verblijfsvergunning is ingediend en dat is de wederpartij in geval van een gerechtelijke procedure, aldus verzoekster. Zij verzocht dan ook om de klacht op alle onderdelen gegrond te verklaren.

II. Beoordeling

Ten aanzien van het IND asieldossier

6. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit brengt mee dat de IND een gemachtigde van een vreemdeling tijdig in het bezit stelt van de inhoud van een IND-dossier en dat die inhoud zo compleet mogelijk is, om de vreemdeling te kunnen bijstaan in de betreffende fase van de vreemdelingenrechtelijke procedure.

7. Nadat verzoeksters cliënt, de heer L., op 30 maart 2007 opnieuw een asielverzoek had ingediend, kreeg zij als zijn rechtshulpverlener op 6 april 2007 van de IND de beslissing te horen, namelijk dat het asielverzoek was afgewezen omdat het een herhaald asielverzoek betrof en er geen nieuwe feiten en omstandigheden waren gebleken. In verband met een hiertegen aangespannen procedure stuurde de IND haar op haar verzoek (op 10 april 2007) het IND-asieldossier toe. Dit dossier was echter incompleet; stukken van de eerdere asielaanvraag en rechterlijke uitspraken ontbraken. Op 12 april 2007 werd het verzoekster duidelijk dat de heer L. inmiddels (op 10 april 2007) Nederland was uitgezet.

De staatssecretaris gaf aan dat door verbouwingswerkzaamheden op het Aanmeldcentrum Schiphol (AC Schiphol) interne werkafspraken tussen de IND en SRA, onder meer over het faxen c.q. zenden van dossierstukken niet goed waren nagekomen. In verband hiermee was er in de zaak van de heer L. geen compleet dossier ontvangen door SRA. Volgens de

staatssecretaris was niet meer te achterhalen hoe dit uiteindelijk was verlopen. De staatssecretaris erkende de gegrondheid van de klacht op dit punt.

Dat door verbouwingswerkzaamheden op AC Schiphol het dossierverkeer tussen de IND en de SRA niet goed functioneerde is wellicht een verklaring, maar geen rechtvaardiging voor het feit dat verzoekster het IND-asiel dossier van haar cliënt niet tijdig en incompleet ontving. Als gevolg daarvan was zij gebrekkig geïnformeerd en heeft zij haar cliënt niet goed kunnen bijstaan in de procedure betreffende zijn herhaalde asielverzoek. Daarmee is in strijd gehandeld met het vereist van fair play.

De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook niet behoorlijk.

Ten aanzien van het informeren over de verwijdering van de heer L.

8. Verder houdt het beginsel van fair play voor een bestuursorgaan in dat het optreden van een gemachtigde tot gevolg heeft dat het contact met de burger in beginsel via de gemachtigde verloopt. Dit betekent dat in het geval een vreemdeling zich laat bijstaan door een rechtshulpverlener in een vreemdelingenrechtelijke procedure, deze gemachtigde wordt geïnformeerd onder meer over stappen in die procedure. In voorkomende gevallen kan dat eveneens inhouden dat de gemachtigde tijdig wordt geïnformeerd over een aanstaande uitzetting uit Nederland van zijn of haar cliënt.

9. Verzoekster klaagt er verder over dat zij door de IND noch DT&V is geïnformeerd over de uitzetting uit Nederland van haar cliënt hangende een procedure bij de rechtbank, waarbij de IND zich niet verantwoordelijk achtte en DT&V aangaf niet gehouden te zijn om gemachtigden te informeren over de verwijdering van vreemdelingen.

De staatssecretaris stelde zich achter het standpunt van de IND en de DT&V, dat het aan de vreemdeling is om contact op te nemen met zijn gemachtigde om deze te informeren over zijn op handen zijnde uitzetting uit Nederland en hij daarvoor met communicatiemiddelen wordt gefaciliteerd in het detentiecentrum waar hij verblijft.

De Nationale ombudsman volgt de staatssecretaris niet in haar standpunt. Zoals verzoekster daarover heeft opgemerkt, kunnen de mogelijkheden van de vreemdeling in vreemdelingendetentie om telefonisch contact op te nemen met zijn gemachtigde onder meer worden beperkt door het te goed van zijn belkaart, terwijl die kaarten vaak op beperkte tijden te koop zijn en de gemachtigde zijn cliënt niet telefonisch kan bereiken in het detentiecentrum. Daarbij stelt zij terecht dat in het geval uitzettingen in het weekend plaatsvinden de vreemdeling zijn advocaat ook dan niet zal kunnen bereiken. Bovendien kan de taalbarrière een rol spelen tussen de vreemdeling en zijn advocaat, temeer daar een telefonische tolk vaak niet beschikbaar is.

Naar het oordeel van de Nationale ombudsman bemoeilijken deze omstandigheden de vreemdeling zodanig in zijn mogelijkheden om zijn gemachtigde tijdig op de hoogte te

stellen van zijn naderende uitzetting, dat de werkwijze van de DT&V om het initiatief tot dit contact geheel bij de vreemdeling te leggen in strijd kan zijn met het beginsel van fair play. Dit geldt temeer, daar de vreemdeling pas 24 uur vóór zijn uitzetting hiervan op de hoogte wordt gesteld.

Eveneens kan de werkwijze van de DT&V, dan wel van de IND, op gespannen voet staan met het vereiste van fair play wanneer er een procedure bij de rechtbank aanhangig is in verband met de dreigende uitzetting van een vreemdeling.

10. In het geval van de heer L. echter kan de staatsecretaris worden gevolgd in haar standpunt, dat verzoekster voldoende was geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van haar cliënt. In dit geval is namelijk sprake van een situatie waarin de vreemdeling de procedure bij de rechtbank niet in Nederland mocht afwachten. Immers, op 6 april 2007 had de IND verzoekster de afwijzende beschikking op het herhaalde asielerzoek van de heer L. toegezonden en was haar hiermee kenbaar gemaakt dat uitzetting van de heer L. niet achterwege zou worden gelaten. Tevens was verzoekster met die beschikking meegedeeld dat de heer L. de behandeling van een verzoek om een voorlopige voorziening niet in Nederland mocht afwachten. Bij die stand van zaken behoeft de IND noch de DT&V verzoekster te informeren over de voorgenomen uitzetting van de heer L. op 10 april 2007, ook al had verzoekster namens haar cliënt een verzoek om een voorlopige voorziening bij de rechtbank ingediend.

De onderzochte gedraging is op dit punt in overeenstemming met het vereiste van fair play en derhalve behoorlijk.

11. De overwegingen onder 9., dat de werkwijze van DT&V om het initiatief tot het contact met zijn gemachtigde geheel bij de vreemdeling te leggen in strijd kan zijn met het beginsel van fair play, zijn voor de Nationale ombudsman aanleiding om de staatssecretaris op dit punt een aanbeveling te doen.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Immigratie- en Naturalisatiedienst te Rijswijk, is gegrond ten aanzien van:

- het niet tijdig en compleet toezenden van het asieldorfier, wegens strijd met het beginsel van fair play.

De klacht over de onderzochte gedraging van de Dienst Terugkeer & Vertrek te Den Haag, dan wel de Immigratie- en Naturalisatiedienst, is niet gegrond ten aanzien van:

- het informeren over de uitzetting van de heer L. uit Nederland.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de staatssecretaris van Justitie in overweging om de huidige werkwijze van de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V), zo nodig in overleg met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), opnieuw te bezien.

Daarbij zou het uitgangspunt moeten zijn om gemachtigden tijdig te informeren over de op handen zijnde uitzetting, indien niet duidelijk is of de betrokken vreemdeling een - lopende - rechterlijke procedure wel of niet in Nederland mag afwachten.

Onderzoek

Op 7 mei 2007, aangevuld op 21 mei 2007, ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw C., werkzaam bij de Stichting Rechtshulp Asielzaken (SRA) te 's-Hertogenbosch, met een klacht over een gedraging van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) te Rijswijk en de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V) te Den Haag.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de staatssecretaris van Justitie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de staatssecretaris van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Tijdens het onderzoek kregen de staatssecretaris en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Tevens werd de staatssecretaris een aantal specifieke vragen gesteld.

In de loop van het onderzoek bleek dat de zaak was overgedragen van de SRA naar advocatenkantoor De Praktijk te 's-Hertogenbosch als opvolgend gemachtigde.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De staatssecretaris van Justitie deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

Verzoekster gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift d.d. 7 mei 2007, aangevuld op 21 mei 2007;
2. Reactie op de klacht van de staatssecretaris van Justitie d.d. 5 november 2007;
3. Reactie op de brief van de staatssecretaris van de opvolgend gemachtigde, mevrouw Van den E., werkzaam bij advocatenkantoor De Praktijck, bij brief van 26 mei 2008.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

Vreemdelingencirculaire 2000

Hoofdstuk A6

5.2.4 Bijstand van een raadsman

"Zodra de vreemdeling zijn vrijheid ontnomen is op grond van artikel 58 Vw, wordt een (door hem gewenste) raadsman of een via de vreemdelingenpiketdienst van het bureau voor rechtshulp aangewezen raadsman ingelicht.

De vreemdeling wordt in de gelegenheid gesteld onverwijld contact met zijn raadsman op te nemen. De raadsman van de vreemdeling heeft ingevolge artikel 104 Vw tijdens de tenuitvoerlegging van de vrijheidsontnemende maatregel vrije toegang tot hem. Hij kan hem alleen spreken en met hem brieven wisselen, zonder dat van de inhoud door anderen kennis wordt genomen. Een en ander onder toezicht indien vereist en met inachtneming van de huishoudelijke reglementen, en zonder dat het onderzoek daardoor mag worden opgehouden. (...)"